

2. Дугієнко Н. О., Кельдер Т. Л. Державна підтримка підприємств агропромислового виробництва: досвід зарубіжних країн. 2014. Економіка та підприємництво № 5 (80). С. 135-140;

3. Інформаційно-аналітичні матеріали КМУ. Додаток до Державної програми стимулювання економіки для подолання негативних наслідків спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) на 2020-2022 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/18%20-%20PDF/07.2020/programa.pdf>;

4. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>;

5. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств: постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 106. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2018-%D0%BF#Text>.

*Науковий керівник: кандидат юридичних наук,
доцент, Кульчій І.М.*

Гришук К. С.,
студентка 4 курсу 1 групи
Фінансово-правового факультету
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЗНАЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасна кризова ситуація ставить перед економікою країни нові та більш складні виклики. Обрана стратегія євроінтеграції вимагає від України проведення реформ та поступового входження у висококонкурентне середовище, а це, у свою чергу, є неможли-

вим без розробки і реалізації інноваційної стратегії розвитку. Саме тому розширення масштабів кооперації та посилення її ролі в умовах складного кризового становища стає об'єктивно необхідним фактором для покращення економічного клімату країни та забезпечення її поступального розвитку.

Значний вклад у дослідження проблем розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні в умовах глобалізації, внесли такі провідні вчені як: Н.К. Болгарова, О.М. Бородіна, В.П. Горьовий, С.В. Григор'єва, О.О. Єранкін, Т.О. Зінчук, І.Г. Кириленко, О.О. Клокар, Ю.М. Лопатинський, Ю.О. Лупенко, О.В. Манжура, Ю.О. Нестерчук, О.В. Скидан та ін.

Сучасний етап розвитку аграрного сектору економіки України характеризується переходом до якісно нової його стадії, що зумовлюється процесами глобалізації. В умовах господарювання сільськогосподарська кооперація як суспільно-економічне явище є важливим компонентом ринкових відносин. Сьогодні кооперативи – одна з раціональних форм господарювання. Кооперація має потужний антимонопольний потенціал і надає можливість дрібним виробникам успішно конкурувати на регіональному рівні навіть із великими міжнародними холдингами. Саме в сільському господарстві кооперативні ідеї отримують найбільш ефективне застосування [4, с. 177], адже постійно стикаючись із жорсткою конкуренцією з боку великих та добре організованих посередницьких комерційних структур, що функціонують на аграрному ринку, більшість дрібних та середніх сільськогосподарських товаровиробників, маючи обмежені можливості для первинної обробки та зберігання зібраного врожаю, не здатні забезпечити ефективне просування та збут своєї продукції на світовому ринку.

Так, М.Г. Павличенко стверджує, що кооперація сільськогосподарських товаровиробників набуває особливого значення в умовах функціонування ринкової економіки, оскільки ця форма співробітництва захищає соціальні й економічні права та інтереси сільського населення, сприяє адаптації господарств до умов ринку, створює умови для максимальної реалізації можливостей індивідуального виробника-власника, особливо дрібного і середнього, й одержання додаткового прибутку від колективно прийнятих заходів [5, с. 38].

Разом з тим, М.Й. Малік та О.А. Козак акцентують увагу на тому, що сільськогосподарська кооперація як особлива форма соціально-економічної діяльності є важливим інститутом, що протистоїть експансії спекулятивного посередницького капіталу на селі, а її розвиток сприятиме завершенню реформ, оскільки об'єднуватиме незалежних товаровиробників-власників, які мають спільні економічні інтереси [3, с. 7].

На думку О.О. Клокара, комплексний розвиток сільських територій та різних форм зайнятості сільського населення можливий лише за умови налагодження ефективної сільськогосподарської кооперації в аграрному секторі економіки [1]. Він також наголошує, що розвиток аграрного сектора економіки та сільських територій загалом, ефективна реалізація реформ у даному напрямі й підвищення добробуту селян можливі лише за умови налагодження дієвої сільськогосподарської кооперації [2].

Не можна не погодитись з думкою Е.О. Сірої, що кооперація є єдиним шляхом до виживання дрібних фірм у боротьбі з великим капіталом, оскільки завдяки об'єднанню у кооперативи селяни мають змогу використовувати усі переваги великого товарного виробництва і забезпечити собі гідний рівень доходів [6].

Слушною є також позиція Г.В. Черевко, який зауважив, що важливою запорукою продуктивної інтеграції України до ЄС на основі інтенсивного розвитку агропромислового комплексу є кооперація, оскільки вона уможлиблює здійснювати укрупнення виробництва сільськогосподарської продукції та її переробки дрібними аграрними підприємствами на засадах їх соціально справедливого співробітництва й паритетного розподілу одержаного кінцевого корисного ефекту між усіма учасниками цієї кооперації, що особливо важливо в умовах функціонування України як члена СОТ [7, с. 200].

Що стосується нормативного врегулювання варто зазначити, що 21 липня 2020 року було прийнято нову редакцію Закону України № 819-ІХ «Про сільськогосподарську кооперацію» [1], яким врегульовано ключові питання створення та діяльності сільськогосподарських кооперативів в Україні.

Відповідно до змін у чинному законодавстві, за новою редакцією Закону відмінено жорсткий поділ сільськогосподарських

кооперативів за типами на виробничі та обслуговуючі; членам (засновникам) сільськогосподарських кооперативів надано право самостійно обирати види (виробничий, обслуговуючий, переробний чи багатофункціональний) та форми (з метою чи без мети одержання прибутку) діяльності; чітко визначені повноваження органів управління сільськогосподарським кооперативом, вимоги до статуту та правил внутрішньогосподарської діяльності, права та обов'язки членів таких кооперативів тощо.

Окрім того, на законодавчому рівні закріплені принципи створення та діяльності сільськогосподарських кооперативів, зокрема такі як: демократичність, добровільність та відкритість кооперативного членства; обов'язковість участі члена у господарській та іншій діяльності кооперативів та їхніх об'єднань; автономність, незалежність, співпраця кооперативів; сприяння їхньому розвитку (освіта, навчання, інформація) та врахування інтересів територіальної громади.

Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» у новій редакції урегулює правовідносини щодо утворення, діяльності та припинення сільськогосподарських кооперативів з урахуванням міжнародних стандартів і найкращих світових практик. Прийняття нової редакції Закону заклало ефективну модель економічної діяльності сільськогосподарських кооперативів, яка дозволяє підвищити конкурентоздатність на аграрному ринку та запобігти подвійному оподаткуванню. Разом з тим, зміни у зв'язку з введенням в дію нової редакції Закону, до Господарського та Цивільного кодексів України, законів України «Про фермерське господарство», «Про кооперацію» та «Про особисте селянське господарство», усунуть законодавчі колізії, врегулюють перехідні відносини діяльності сільськогосподарських виробничих кооперативів, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та їхніх об'єднань.

Викладене дозволяє зробити висновок, що кооперація є найбільш доцільним у конкретних суспільно-політичних реаліях України інструментом розвитку сільських спільнот. Успішний досвід кооперації повертає людям упевненість у тому, що вони можуть бути самодостатніми та отримувати гідний дохід своєю працею. Впровадження норм закону сприятиме розвитку сільсько-

господарських кооперативів, збільшенню їхньої ринкової частки у виробництві та реалізації сільськогосподарської продукції, що своєю чергою має посилити конкурентоспроможність малих і середніх виробників й прискорити розвиток сільських територій.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 21.07.2020 р. №819-IX [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>.

2. Клокар О. Сільськогосподарська кооперація в Україні: ретроспективний та перспективний аналіз ефективного розвитку [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://eapk.org.ua/sites/default/files/eapk_files/2011/2011_10/11_10_22.pdf.

3. Клокар О. Нормативно-правове забезпечення розвитку сільськогосподарської кооперації / О. Клокар [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201374/217-222.htm>.

4. Малік М.И. Проблеми та перспективи розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів / М.И. Малік, О. А. Козак / Розвиток сільських територій: Сільськогосподарська кооперація. - 36. наук. праць економістів-аграрників. - Львів: Львівський нац. ун-т ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, 2012. - С. 7-13.

5. Манжура О.В. Аграрна кооперація: досвід Європейського союзу для України. Управління розвитком. 2015. № 1(179). С. 15–20.

6. Павличенко М.Г. Розвиток кооперації в молочній галузі / М.Г. Павличенко // Економіка АПК. - 2009. - № 5. - С. 38-48.

7. Сіра Е.О. Соціально-економічні проблеми розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні / Е.О. Сіра [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/2_KAND_2014/Economics/12_156348.doc.htm.

8. Черевко Г.В. Явище кооперації в аграрній економіці: проблеми розвитку / Г.В. Черевко / Наукові і практичні аспекти сільської кооперації. 36. наук. дон. - Львів: Львівський нац. аграр. ун-т, 2013. - С. 200-205.

*Науковий керівник: кандидат юридичних наук
Бакай Ю. Ю.*